

є елементом національної та гуманітарної безпеки. Захист інформаційного та культурного простору через активну діяльність фахових істориків, цифровізацію спадщини та розвиток критичного мислення суспільства дозволяє перетворити історичну пам'ять із вразливої мішені ворога на надійний фундамент стійкості, перемоги та подальшого розвитку незалежної Української Держави.

Література:

1. Дорошко М. Росія проти України: історичний фронт. *Wschód Europy / East of Europe*. 2022. Vol. 8, № 2. С. 141–153.
2. Калакура Я. Українські історики в інформаційному просторі на тлі війни: методологія комунікації. *Український інформаційний простір*. 2024. Число 13. С. 51–72.
3. Комарчук О. О. Історичний аналіз передумов гібридної війни в Україні. *Наукові праці. Політологія*. 2016. Вип. 272, т. 284. С. 21–25.
4. Краснодемська І. Спростування російських фальсифікацій щодо походження українців, спадщини Київської Русі та «спільної історії»: до історіографії проблеми. *Українознавство*. 2025. № 3 (96). С. 130–151.
5. Фролов С. В., Вознюк О. М., Каюн В. О. Трансформація національної історичної пам'яті в умовах гібридної війни. *Вісник гуманітарних наук*. 2026. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18900413>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-618-1-7>

РЕЛІГІЙНА БЕЗПЕКА ТА НЕТРАДИЦІЙНІ РЕЛІГІЙНІ РУХИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Нечипоренко К. О.

аспірант кафедри релігієзнавства

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

У системі національної безпеки сучасної України релігійний сегмент посідає стратегічне місце, оскільки він безпосередньо корелює з рівнем суспільної консолідації та духовної стійкості нації. В умовах повномасштабної збройної агресії РФ та активізації гібридних методів впливу, феномен релігійної безпеки трансформується з теоретичної категорії у практичну площину захисту державного суверенітету. Особливу увагу в цьому контексті привертають нетрадиційні релігійні

рухи (НРР), чия діяльність в Україні характеризується високою динамічністю, синкретизмом віровчень та часто екстратериторіальним характером управління. Метою дослідження є комплексний аналіз ризиків, пов'язаних із функціонуванням новітніх релігійних течій, та визначення шляхів мінімізації їхнього деструктивного впливу на українське суспільство.

Методологія дослідження базується на міждисциплінарному підході, що поєднує релігієзнавчий аналіз, соціологію релігії та теорію національної безпеки. Аналіз сучасного стану проблеми дозволяє виокремити кілька рівнів загроз релігійній безпеці через призму діяльності НРР. На індивідуальному рівні головним викликом є використання певними організаціями психотехнік маніпулятивного характеру (так званого «бомбардування любов'ю», ізоляції від зовнішніх джерел інформації), що призводить до деформації особистості та соціальної дезадаптації громадян. На суспільному рівні діяльність окремих деструктивних культів сприяє атомізації громади, нівелюванню традиційних етичних цінностей та створенню закритих анклавів, що не інтегровані в загальнонаціональний дискурс. Проте найбільш небезпечним у нинішніх реаліях є державний (геополітичний) рівень загроз. Досвід останніх років (зокрема приклад діяльності руху «АллатРа») продемонстрував, як нетрадиційні релігійні структури можуть використовуватись спецслужбами держави-агресора для легітимізації концепцій «єдиного народу», поширення пасивістських настроїв або прямої дестабілізації тилу під виглядом «духовного просвітництва».

Важливою проблемою залишається недосконалість законодавчої бази, яка, забезпечуючи високий рівень релігійних свобод, водночас залишає прогалини для реєстрації організацій із непрозорою фінансовою та ідеологічною структурою.

Підсумовуючи, слід констатувати, що забезпечення релігійної безпеки в сегменті НРР вимагає реалізації стратегії «розумної сили». Вона має включати: по-перше, посилення державного моніторингу за діяльністю релігійних центрів, чие керівництво знаходиться в країнах-агресорах; по-друге, розвиток критичного мислення та медіаграмотності населення як імунітету проти маніпулятивних культів; по-третє, налагодження конструктивного діалогу між державою та традиційними конфесіями для зміцнення духовного фундаменту суспільства. Релігійна безпека має базуватися не на обмеженні прав вірян, а на виявленні та нейтралізації конкретних протиправних дій, що загрожують цілісності держави та добробуту її громадян.

Література:

1. Колодний А. М. Релігійна безпека України: сутність і шляхи забезпечення. *Релігійна свобода*. 2015. № 19. С. 7–11.
2. Єленський В. Є. Релігія і соціум в Україні: моделі взаємодії. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. 368 с.
3. Здіорук С. І. Державно-конфесійні відносини в Україні як чинник національної безпеки : монографія. Київ : НІСД, 2005. 296 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-618-1-8>

ЗМІНА ЛАНДШАФТУ ПАМ'ЯТІ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ

Перепелкін І. О.

магістрант

Ягеллонський університет

м. Краків, Польща

Пам'ятники вписують значення та пам'ять простору в матеріальність, формуючи те, як сприймається ландшафт, та конструюючи інтерпретаційний простір ідентичності. У контексті поточного вторгнення окупація українських територій супроводжується навмисною трансформацією ландшафту пам'яті, спрямованою на відновлення того, що російська держава вважає «правильною» інтерпретацією історії, та формування нової ідентичності окупованих територій.

«Ландшафт пам'яті» розуміється як «ландшафт, у якому матеріально та символічно зберігається пам'ять або спогади, (часто суперечливі одна одній) спільноти, до якої належить певний ландшафт» [9]. Ця концепція досліджує «культурне конструювання колективних ідентичностей через відчутні місця, на яких прищеплюється спільна історична свідомість». Зміни в ландшафті пам'яті стосуються знесення/встановлення пам'ятників.

По-перше, російська окупаційна влада активно демонтує пам'ятники, пов'язані з політикою пам'яті в Україні. Наприклад, меморіал, присвячений українському оперному співакові Василю Ярославовичу Сліпаку, який загинув під час російсько-української війни, був